

امیر مخصوص کلہر

پژوہش و نگارش

اردشیر کشاورز

(جلد اوّل)

انتشارات طاق بستان

۱۳۹۰

کشاوړز، اردشير، ۱۳۲۳-

امير مخصوص کلهر / پژوېش و نگارش اردشير کشاوړز- کرمانشاه: طاق بستان، ۱۳۹۰.

ج: مصور، عکس

فهرسنويسي بر اساس اطلاعات فييا

بهاء: ۳۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۰-۱۹۵-۲

کتابنامه: ص ۱۷۳۳-۱۷۶۰، همچنين بصورت زير نويس.

۱- کلهر-تاريخ ۲- کلهر، عباس خان، - ۱۳۳۴ق-سرگذشتنامه. الف. عنوان

۹۵۵/۹۸۴۲

DSR ۷۲

عنوان: امير مخصوص کلهر

پژوېش و نگارش: اردشير کشاوړز

ناشر: طاق بستان

حروف نگار: سارا سادات جاري

نوبت چاپ: اول-۱۳۹۰-کرمانشاه

شمارگان: ۱۰۰۰

قطع: وزيري، ۱۹۰۴ ص

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۰-۱۹۵-۲

قيمت دوره سه جلدی: ۳۰۰۰۰ تومان

انتشارات طاق بستان

کرمانشاه: خيابان آيت اله کاشاني (ديبراعظم) روبروي هتل بيستون

تلفن: ۰۸۳۱۷۲۹۱۷۳۲ فاکس: ۷۲۷۱۶۴۳

Email: Taghbostan-book@yahoo.com

فهرست

صفحه

عنوان

مقدمه‌ی ناشر	ت
دیبانه‌ای بر متن	ث
نقد و بررسی منابع	ط

(جلد اول) «بخش اول»

کلهر در تاریخ	۳
کلهر در عصر صفویان	۶

«بخش دوم»

کلهر در عصر افشاریه و زندیه	۱۷
ایل کلهر بعد از کشته شدن نادرشاه افشار	۱۹

«بخش سوم»

تاریخ سیاسی- اجتماعی کلهر در عصر قاجاریه	۴۳
سلطنت محمد شاه قاجار و حکومت بهرام میرزای معزالدوله	۶۴
حکومت منوچهرخان معتمد الدوله گرجی - حاجی خان شکی	۶۸
سردار ماکویی	۶۹
عبدالمحمدی‌ها در روایات محلی	۷۴
کلهر و عبدالمحمدی‌ها در کتاب خاطرات علی اکبرخان سردار مقتدر سنجایی	۷۵
حاکمیت محمود پاشاخان بر کلهر	۷۷
رخ داده‌های حاکمیت رضا قلی خان سرتیپ کلهر	۸۵
حکومت محمد علی خان ایلخانی	۹۰
پیشینه‌ی خانوادگی عبدالمحمدی‌ها	۱۰۱
داوود خان کلهر- اقتدار و اتحاد خالدی- عصر عبدالمحمدی‌ها	۱۰۷
وقایع عصر حکومت اقبال الدوله در کرمانشاهان	۱۱۰

- فرمان انتصاب داوود خان به ایلخانی گری..... ۱۲۷
- جغرافیای کلهر..... ۱۳۰
- زیر مجموعه‌های ایل کلهر..... ۱۳۳

« بخش چهارم »

- کلهر در مشروطیت..... ۱۳۹
- تولد- رشد- تربیت، بالندگی و مرگ پدر- امیرمخصوص..... ۱۴۱
- ورود عباس خان به صحنه‌های سیاسی و جنگی عشایری..... ۱۵۳
- جنگ نظام السلطنه با عشایر کلهر..... ۱۵۸
- جنگ هفت آهیان و محال سنجابی..... ۱۶۴
- آغاز فتنه‌های سالار الدوله..... ۱۷۵
- جنگ باغ شاه ساوه..... ۱۸۵
- بار دیگر فتنه سالار الدوله..... ۱۹۸
- جنگ اعظم الدوله و فرخ خان ایلخانی..... ۲۰۳
- وقایع سال ۱۳۳۰ هـ. ق..... ۲۰۶
- تهاجم سالار الدوله به شهر کرمانشاه- غارت شهر- اعدام مجاهدان..... ۲۱۴
- بار دیگر فتنه و باری دیگر تهاجم سالار الدوله به قصد تصرف تهران..... ۲۲۲
- جنگ گرگوند چم جمال و کشته شدن امیر اعظم و علی اکبر خان پسرش..... ۲۳۰

« بخش پنجم »

- عباس خان امیر مخصوص کلهر..... ۲۰۵
- حوادث بعد از کشته شدن داوود خان کلهر..... ۲۴۷
- آغاز اختلافات عمو و برادرزاده..... ۲۵۴
- تقسیم مناصب حکومتی کلهر بین عمو و برادرزاده..... ۲۶۴
- ادامه کشمکش‌ها و اختلافات عمو و برادرزاده..... ۲۶۸
- اسناد کشاکش عمو و برادر زاده..... ۲۸۴

« بخش ششم »

جنگ جهانی اول.....	۲۹۷
آغاز جنگ جهانی اول.....	۲۹۹
احوال شخصی عباس خان در سال ۱۲۹۳ خ - ۱۳۳۳ هـ. ق.....	۳۰۶
برکناری فرمانفرما کفالت سردار معتضد و حکومت امیر مخم بختیاری.....	۳۰۷
پی گیری روند حوادث سال ۱۲۹۳ خ.....	۳۰۹
امیر مخم بختیاری حاکم کرمانشاهان - اقدامات و اندیشه های منفی.....	۳۱۳
تجاوز حسین رئوف بیگ به کرمانشاهان.....	۳۱۶
اخلاق بد امیر مخم - عباس خان و.....	۳۲۰
جنگ عشایر با نیروهای حسین رئوف بیگ و.....	۳۳۲
شونمان آلمانی - تسلیح و تجهیز عشایر کرمانشاهان.....	۳۴۸
اندیشه های تغییر پایتخت، مهاجرت و تشکیل کمیته دفاع ملی.....	۳۵۵
ندای بلند تهران پایتخت ایران.....	۳۶۱
تشکیل اردوی عشایری در کرمانشاهان.....	۳۶۲
قضایای مهاجرت.....	۳۶۵
استقرار نظام السلطنه در قصبه ی صحنه و ورود مهاجرین.....	۳۷۶
ورود مهاجرین و نظام السلطنه به کرمانشاه.....	۳۸۲
ادامه نبردها و سقوط مواضع استراتژیک.....	۳۸۶
عباس خان امیر معظم و نبرد با قوای روس تزاری.....	۳۸۹
تصرف مجدد کنگاور از جانب روس ها.....	۳۸۹
نظریه هایی چند پیرامون تشکیل قوای ملی.....	۴۰۳
گوشه هایی دیگر از جنگ جهانی اول و تبلور شخصیت عباس خان امیر معظم.....	۴۰۹
سقوط کرمانشاه - ادامه مهاجرت.....	۴۲۲
کرمانشاه در تصرف روس.....	۴۲۶
مهاجرین در گیلان.....	۴۲۹
جنگ حسن آباد.....	۴۳۳

جنگ کلهرها به فرماندهی امیر مخصوص با قوای روس در حسن آباد هارون آباد	۴۳۷
ناگفته‌های جنگ اول جهانی	۴۴۰
پی گیری خاطرات سروان آلمانی بلوشر	۴۵۵
عباس خان کلهر- سردار اقبال- امیر معظم و همراهی با مهاجرین	۴۶۳
شکسته شدن مواضع پاتاق- سقوط کوت العماره- باز هم عقب نشینی مهاجرین	۴۶۸
بار دیگر مهاجرین به ایران باز می‌گردند	۴۶۹
جنگ عشایر کلهر با قوای روس	۴۷۱
استقرار نظام السلطنه- رئیس دولت موقت ملی مهاجرین در کرمانشاه	۴۷۷
اسفند سال ۱۲۹۵ خ- دگرگونی اوضاع- سقوط دولت ایران آزاد نظام السلطنه	۴۸۹
فصلی دیگر از یادداشت‌های سالار اقبال- جنگ‌های بین عمو و برادرزاده	۴۹۴
وضعیت عمومی ایران و کرمانشاهان بعد از شکست عثمانی	۵۱۲
مقدمات انجام موصوف به صلح بندار	۵۱۷
معاهده صلح نامیوند	۵۲۳
ادامه‌ی مطلب مجمع صلح نامیوند	۵۲۷
حاشیه‌ای بر معاهده صلح بندار- نامیوند	۵۳۹
مجامع معاهدات صلح بندار و نامیوند از نگاه دیگران	۵۴۱
آشتی افراد با روس‌ها- عهدنامه بیندردی	۵۴۳
پی آمدهای مصالحه عشایر کُرد کرمانشاهان با روس‌ها	۵۴۸
پی‌گیری حوادث از ۱۲۹۶ تا ۱۲۹۸ خ	۵۵۴
حوادث سالهای ۱۲۹۸ تا وقوع کودتای سوم اسفند ۱۲۹۹ خ	۵۶۶

« بخش هفتم »

حوادث سال ۱۲۹۹ خورشیدی	۵۸۱
عزیمت عباس خان امیر معظم به پشتکوه لرستان	۵۹۴
اعزام نیروهای والی به ریاست اشرف العشایر به کلهر	۶۰۸
تبعید امیرمعظم به تهران	۶۱۲
پرده‌ای از وقایع بعد از تبعید امیرمعظم به تهران	۶۲۳
حوادث کلهر قبل از کودتای سوم اسفند سال ۱۲۹۹ خ	۶۳۰

(جلد دوم) «بخش هشتم»

- کودتای سوم حوت (اسفند) سال ۱۲۹۹ خ ۶۳۷
- وقایع پس از کودتا- سال ۱۳۰۰ خ ۶۵۳
- ورود امیراعظم به حکومت کلهر ۶۵۹
- سقوط کابینه سیاه- انتصاب قوام السلطنه ۶۶۵
- شرحی بر انتخابات مجلس چهارم ۶۶۷
- کلهر در ایام صدارت قوام السلطنه ۶۶۹
- مکتوب مجلس شورای ملی دوره چهارم به سالار حشمت ۶۸۸
- ابراز رضایت عشایر کلهر از امیر اعظم ۶۸۹
- سردار سپه چه می‌کند؟ ۶۹۱
- سقوط قوام السلطنه و تشکیل کابینه مشیرالدوله ۶۹۴
- ادامه یادداشت‌های سالار اقبال ۶۹۵
- کودتای لاهوتی خان ۷۰۰
- تشکیل لشکر غرب ۷۰۵
- تشکیل لشکر غرب در نگاشته‌ها ۷۰۹
- جریان سفر همدان ۷۱۶
- سفر به کرمانشاه ۷۲۸
- لشکر غرب شیر بی یال و دم و اشکم ۷۳۶
- اوضاع کلهر در ورود عباس خان امیر معظم به کرمانشاه ۱۳۰۱ خورشیدی ۷۴۱
- عباس خان امیر معظم در کرمانشاه ۷۴۵
- بازتاب و اقدام امیراعظم از انعکاس حاکمیت امیر معظم ۷۵۰
- ورود امیر معظم و برادرانش به منطقه ۷۵۳
- جنگ برادرزاده و عموها ۷۵۶
- تلگراف رمز وزیر جنگ، امیر معظم در موضع قدرت ۷۸۰
- غارت مردم سراب مورد- توسط سواران امیر اعظم ۷۸۹
- احوال شخصی امیر معظم ۷۹۲

- شکایت عشایر کلهر از نظامیان..... ۷۹۴
- وقایع سال ۱۳۰۲ خورشیدی- صلح عمو و برادر زاده..... ۷۹۵
- نفاق مجدد بین عمو و برادر زاده..... ۸۰۱
- دیدار از سرداران سنجابی..... ۸۰۳
- سیاست نسل کشی در عشایر..... ۸۰۸
- جنگ عشایر اورامان - جوانرود- روانسر- سنجابی..... ۸۰۹
- حاشیه‌ای بر انتخابات دوره پنجم..... ۸۱۳
- دل جویی از اورامانی‌ها و جوانرودی‌ها..... ۸۱۹
- ادامه اختلاف عمو و برادر زاده..... ۸۲۰
- تهاجم نظامیان و عشایر کرمانشاهان به سردار رشید و ایل سنجابی..... ۸۲۲
- ابلاغ فرمان لقب امیر مخصوص..... ۸۲۹
- کاربرد لقب امیر مخصوص..... ۸۳۲
- ادامه مبحث تهاجم نظامیان و عشایر کرمانشاهان..... ۸۳۴
- دستگیری سران سنجابی..... ۸۳۸
- الحاق نیروهای عشایری اورامان و جاف به نظامیان- دیدار با امیر مخصوص..... ۸۴۲
- تهاجم نظامیان و عشایر کرمانشاه در خاطرات امیر احمدی..... ۸۵۳
- کشته شدن سلیمان خان امیر اعظم کلهر..... ۸۵۶
- واکنش امیر مخصوص از ترور سلیمان خان امیر اعظم..... ۸۷۲

« بخش نهم »

- رئیس الوزرایی رضا خان سردار سپه..... ۸۸۱
- آخرین سفر احمد شاه به فرنگ..... ۸۸۳
- احمد شاه در همدان..... ۸۸۵
- آخرین سفر احمد شاه به فرنگ در یادداشت‌های سالار اقبال..... ۸۸۸
- بازگشت سردار سپه رئیس الوزراء از سر حد..... ۸۹۵
- کلامی چند پیرامون هر آنچه گفته شده، اما صورت وقوع به خودنگرفته است..... ۹۰۶

- ادامه یادداشت ها، بعد از رفتن سردار سپه ۹۰۸
- کشاکش های غلامرضا خان- والی امیر جنگ با عشایر کلهر و امیر مخصوص ۹۱۱
- قلی و ندها (قلیه و ندها) ۹۱۵
- نقل واقعه از یادداشت های شجاع السطان ۹۱۷
- توصیف جنگ با اردوی پشتکوه والی ۹۲۴
- گریزی به گذشته ها جنگ داوود خان امیر اعظم و حسینقلی خان ابوغداره ۹۳۰
- ادامه ی مبحث تهاجم نیروهای علی قلی خان صارم السلطنه به داخله کلهر ۹۳۴
- استقبال از امیر لشکر امیر احمدی- امیر لشکر غرب ۹۴۰
- احضار امیر لشکر امیر احمدی ۹۴۲
- تهاجم نیروهای والی پشتکوه از زبان اسناد نظامی ۹۴۵
- عقد اتحاد و تعهد همکاری عشایر غرب در دفع غلامرضا خان والی پشتکوه ۹۵۰
- حوادث سال ۱۳۰۳ خ- پیش زمینه های تاریخی حوادث ۹۵۴
- زمینه اعزام نیروهای نظامی و عشایری به پشتکوه ۹۶۱
- مقدمه ای بر لشکرکشی به پشتکوه ۹۶۳
- آمادگی نیروها جهت تهاجم به پشتکوه ۹۷۲
- استقرار اردوی نظامی در منصور آباد (مهران) ۹۹۳
- دیدار با عمر آقا شکاک ۱۰۰۵
- عزیمت بخشی از سواران کلهر به جانب خوزستان ۱۰۰۸
- کسب اجازه ی زیارت و تشرف به عتبات عالیات و بازگشت اردو ۱۰۱۲
- وقایع سال ۱۳۰۴ خ ۱۰۱۴
- اوضاع کلهر در سال ۱۳۰۴ ۱۰۱۸
- دورنمایی از خلع سلاح عمومی عشایر ۱۰۲۵
- طلیعه بد اقبالی امیر مخصوص کلهر ۱۰۳۰
- خلع سلاح عشایر کلهر ۱۰۳۵
- زشت کاری ماموران نظامی خلع سلاح ۱۰۴۰

« بخش دهم »

۱۰۵۳.....	خلع قاجاریه و پادشاهی رضا خان
۱۰۵۵.....	بازگشت امیر از کرمانشاه به ایل بعد از خلع سلاح عمومی
۱۰۶۰.....	ادامه‌ی یادداشت‌های سالار اقبال سال ۱۳۰۵
۱۰۶۱.....	تبعید محمدحسن میرزای ولیعهد احمد شاه
۱۰۶۷.....	شکار و تفرج
۱۰۷۱.....	ماجرای شکایت پالیزی‌ها
۱۰۷۴.....	سفر امیر مخصوص به مرکز کشور
۱۰۷۸.....	دیدار با رضا شاه
۱۰۸۱.....	سرگردانی در تهران
۱۰۸۳.....	سال ۱۳۰۶ و شور بختی امیر مخصوص
۱۰۸۵.....	امیر مخصوص در خانه وزیر جنگ
۱۰۹۰.....	تحويل املاک کلهر به سرتیپ کریم آقا
۱۰۹۷.....	تداوم شور بختی در سال ۱۳۰۶
۱۱۰۲.....	قیام علی محمد خان امیر اعظم در سرخ دم لری کوه‌دشت
	قیام علی محمد خان امیر اعظم و چگونگی ورود سران کلهر به منطقه کوه‌دشت، بازگشت
۱۱۰۴.....	و اسارت
۱۱۰۷.....	چگونگی دستگیری سران کلهر
۱۱۱۱.....	اعزام دستگیر شدگان به تهران
۱۱۱۳.....	زندان پادگان باغ شاه تهران
۱۱۱۷.....	فصل دلتنگی‌ها
۱۱۳۱.....	دورنمایی از حکایت امیر مخصوص
۱۱۳۸.....	وضعیت امیر مخصوص در نیمه دوم سال ۱۳۰۶
۱۱۴۰.....	امیر مخصوص و قیام علی محمد خان امیر اعظم غضنفری امرایی
۱۱۴۵.....	وقایع یوم سوم آذر ماه ۱۳۰۶
۱۱۴۷.....	وقایع سال ۱۳۰۷

« بخش یازدهم »

- ۱۱۵۱..... کلهر و سایه‌ی سنگین دیکتاتوری
- ۱۱۵۳..... ایام زندان
- ۱۱۵۵..... سال ۱۳۰۷ - ورود امیر مخصوص به زندان
- ۱۱۵۷..... احوال زندانیان
- ۱۱۶۲..... مرده آزادی
- ۱۱۶۶..... رضا خان و ناسپاسی به اطرافیان
- ۱۱۷۱..... اعزام به زندان شهربانی
- ۱۱۷۴..... سال ۱۳۰۹ خورشیدی
- ۱۱۷۵..... بزرگان میر، سگوند و جودکی در زندان قصر
- ۱۱۷۶..... به شب نشینی زندانیان برم حسرت
- ۱۱۸۱..... مرثیه‌ای بر مظلومیت امیر مخصوص در زندان قصر
- ۱۱۸۳..... تبعید خانواده قبادیان به بجنورد سال ۱۳۱۲
- ۱۱۸۶..... بی تابی میر میرزا محمد خان میر درکوند از تبعید خاندان‌ها
- ۱۱۸۸..... سال ۱۳۱۲ خورشیدی - دستگیری سرداران بختیاری
- ۱۱۹۱..... سال ۱۳۱۷ آزادی و تبعید خسرو خان به شیراز
- ۱۱۹۳..... احوال زندانیان از دیدگاه دیگران

« بخش دوازدهم »

- ۱۱۹۷..... طلعه جنگ جهانی دوم
- ۱۱۹۹..... بازگشت خانواده‌ها از تبعید به تهران - اواخر سال ۱۳۲۰
- ۱۲۰۲..... بازگشت خاندان‌های تبعیدی به کرمانشاه
- ۱۲۰۶..... دیدار از کلنل فلی چر
- ۱۲۱۰..... اوضاع کرمانشاهان بعد از بروز وقایع شهریور ۱۳۲۰ خ
- ۱۲۱۴..... دیدار امیر مخصوص با سپهبد شاه بختی فرمانده سپاه غرب
- ۱۲۱۹..... سران ایل کلهر و دیدار امیر مخصوص در کرمانشاه
- ۱۲۲۳..... شکار و تفریح در زمستان سال ۱۳۲۱

- وقایع سال ۱۳۲۱ خورشیدی ۱۲۳۱
- فشار و تضییقات کلنل فلی چر بر امیر مخصوص ۱۲۳۶
- ماموریت سالار اقبال در حکومت ایوان ۱۲۳۸
- عزیمت سالار به گیلان ۱۲۳۹
- عزیمت سالار به ایوان (جوی زر) حکومت ایوان ۱۲۴۵
- مراجعت سالار به کرمانشاه ۱۲۴۷
- علی آقا خان اعظمی ۱۲۵۰
- اوضاع سیاسی کشور سالهای ۱۳۲۰-۱۳۲۲ ۱۲۵۴
- زمینه‌های انتخابات مجلس دوره چهاردهم ۱۲۵۶
- احزاب سیاسی و مطبوعات در انتخابات مجلس چهاردهم ۱۲۶۲
- فعالیت‌های انتخاباتی امیر مخصوص کلهر ۱۲۶۶
- ورود به صحنه‌ی انتخابات مجلس چهاردهم ۱۲۶۹
- انتخابات مجلس چهاردهم ۱۲۷۳
- اعتبار نامه نمایندگی امیر مخصوص دوره چهاردهم ۱۲۷۷
- ساسان خواجه نصیری ۱۲۷۸
- گشایش مجلس چهاردهم ۱۲۸۰
- بررسی وضعیت عشایر بعد از شهریور ۱۳۲۰ ۱۲۸۷
- مذاکرات مجلس چهاردهم - نطق‌های امیر مخصوص ۱۲۸۹
- مجلس چهاردهم و انتخاب هیئت رئیسه ۱۲۹۰
- جلسه پنجم - دهم فروردین ۱۳۲۳ - ۱۲۹۱
- جلسه ۱۴ - روز سه شنبه ۱۵ فروردین ۱۲۹۴
- جلسه نوزدهم ۱۲۹۵
- جلسه ۲۸ - ۱۳۲۳ ۱۲۹۹
- جلسه ۲۹ - ۱۳۲۴ ۱۳۱۰
- ادامه جلسه ۲۹ ۱۳۲۱
- جلسه ۱۱۶ ۱۳۲۳

جلسه ۱۲۷.....	۱۳۲۴
وضعیت مجلس چهاردهم - اسفند ۱۳۲۲ - اسفند ۱۳۲۴.....	۱۳۳۹
فرمانداری سالار اقبال	۱۳۴۱
اعتراض کنسول انگلیس به انتصاب سالار اقبال	۱۳۴۵
بازگشت امیر از تهران به میان ایل	۱۳۴۶
شکار و تفریح	۱۳۵۱
سرکشی امیر از طوایف	۱۳۵۳
وقایع سال ۱۳۲۵ خورشیدی	۱۳۵۵
توده‌های‌ها در یادداشت‌های سالار اقبال	۱۳۵۹
عزیمت امیر مخصوص به گرمسیرات کلهر	۱۳۶۶

(جلد سوم) «بخش سیزدهم»

دوره‌ی فترت و فعالیت‌های سیاسی امیر مخصوص در مرکز کشور	۱۳۷۱
شورش‌های عشایری کشور	۱۳۷۳
اوضاع سیاسی کرمانشاهان در دولت قوام السلطنه	۱۳۷۷
جنبش قبادیان یا نهضت غرب	۱۳۸۴
نهضت غرب یا جنبش قبادیان در خاطرات سرتیپ صفاری	۱۳۹۶
نهضت غرب یا اتحادیه ایلی در نطق امیر مخصوص	۱۴۱۱
نهضت غرب در نوشته‌ها و اشعار دیگران	۱۴۲۵
چرخش قوام به راست - کشتار توده‌های‌ها	۱۴۲۷
درخواست روایت سفر به خارج از جانب امیر مخصوص	۱۴۳۳
زمینه‌های انتخابات دوره پانزدهم مجلس شورای ملی	۱۴۳۵
انتخابات دوره پانزدهم مجلس شورای ملی	۱۴۴۲
حاشیه‌ی بر انتخابات دوره پانزدهم	۱۴۴۷
عقبه‌ی انتخابات دوره پانزدهم	۱۴۵۱
نطق‌های امیر مخصوص در مجلس پانزدهم	۱۴۵۳

جلسه هشتم - یکشنبه ۲۶ مرداد ۱۳۲۶	۱۴۵۵
جلسه پانزدهم - یکشنبه ۱۵ شهریور ۱۳۲۶	۱۴۵۹
جلسه بیست و پنجم - سه شنبه ۲۱ مهر ۱۳۲۶	۱۴۶۰
جلسه بیست و ششم - سه شنبه ۲۸ مهر ۱۳۲۶	۱۴۶۲
جلسه سی و چهارم - چهارشنبه هیجدهم آذر ۱۳۲۶	۱۴۶۳
جلسه سی و پنجم - سه شنبه اول دی ماه ۱۳۲۶	۱۴۶۹
جلسه سی و هفتم - سه شنبه پانزدهم دی ۱۳۲۶	۱۴۷۳
جلسه سی و هشتم - چهارشنبه شانزدهم دی ۱۳۲۶	۱۴۷۶
جلسه چهل و پنجم - یکشنبه هشتم بهمن ۱۳۲۶	۱۴۷۹
جلسه چهل و هشتم - پنجشنبه بیست و نهم بهمن ۱۳۲۶	۱۴۸۰
جلسه چهل و نهم - یکشنبه سوم اسفند ۱۳۲۶ تا جلسه پنجاه و هفتم یکشنبه ۲۹ فروردین ۱۳۲۷	
سیری در چگونگی املاک معصوبه از جانب رضا شاه	۱۴۸۵
اقدامات مردمی امیرمخصوص	۱۴۸۷
دوره پانزدهم - جلسه شصت و هشت	۱۴۹۱
جلسه هفتاد و چهار	۱۴۹۲
جلسه هفتاد و پنجم	۱۴۹۴
جلسه هفتاد و شش	۱۴۹۶
جلسه هشتادم	۱۵۰۰
ادامه جلسه ۸۰	۱۵۰۱
جلسه نود - یکشنبه ۱۳ مرداد ۱۳۲۷	۱۵۰۵
جلسه ۱۱۶ - سه شنبه ۱۱ آبان ۱۳۲۷	۱۵۰۶
جلسه یکصد و بیست و یک	۱۵۰۷
جلسه یکصد و بیست و چهار	۱۵۲۱
جلسه یکصد و بیست و پنج	۱۵۲۳
جلسه و ادامه جلسه یکصد و بیست و شش	۱۵۳۲
	۱۵۵۸

جلسه یکصد و چهل و دو.....	۱۵۶۰
جلسه و ادامه جلسه ۱۵۷.....	۱۵۶۴
جلسه یکصد و شصت و پنج.....	۱۵۷۰
جلسه ۱۶۹ و ۱۸۲.....	۱۵۷۳
جلسه یکصد و هشتاد و هشت.....	۱۵۷۵
جلسه یکصد و هشتاد و نهم.....	۱۵۸۵
کلهر- امیرمخصوص از نگاه سفارت آمریکا در ایران.....	۱۵۸۸
زمینه‌های انتخابات دوره شانزدهم مجلس شورای ملی و دوره اول سنا.....	۱۵۹۵
اخبار محلی.....	۱۵۹۸
انتخابات دوره شانزدهم مجلس شورای ملی.....	۱۶۰۰
اخبار محلی.....	۱۶۰۳
گزارش انتخاب عباس قبادیان به نمایندگی دوره شانزدهم.....	۱۶۰۵
مشروح مذاکرات مجلس شانزدهم و تطق‌های امیرمخصوص.....	۱۶۰۸
دوره شانزدهم جلسه هشتم.....	۱۶۰۹
مذاکرات جلسات ۴۹ تا ۵۰.....	۱۶۱۰
دوره شانزدهم جلسه پنجاه و دوم.....	۱۶۱۱
دوره شانزدهم جلسه پنجاه و سوم.....	۱۶۱۳
مذاکرات مجلس جلسات پنجاه و سوم تا پنجاه و نهم.....	۱۶۲۰
دوره شانزدهم- جلسه هشتاد و هشتم.....	۱۶۲۱
دوره شانزدهم- مذاکرات مجلس، جلسات هشتاد و هشت تا یکصد شصت و پنجم.....	۱۶۲۳
دوره شانزدهم- جلسه یکصد و شش.....	۱۶۲۴
دوره شانزدهم- جلسه ۱۶۵- یکشنبه ۱۶ تیر ۱۳۳۰.....	۱۶۲۶
دوره شانزدهم- جلسه ۱۶۵- ادامه جلسه قبلی ۱۶ تیر ۱۳۳۰.....	۱۶۳۴
دوره شانزدهم- جلسه ۱۶۶- ۱۸ تیر ۱۳۳۰.....	۱۶۴۷
زمینه‌های انتخابات دوره هفدهم.....	۱۶۴۷
سرمقاله.....	۱۶۵۸

موضوع ائتلاف دکتر سنجابی با امیر احتشامی و قبادیان کلهر.....	۱۶۶۷
تشکیل انجمن نظارت دوره هفدهم	۱۶۶۸
عمل به وظایف	۱۶۷۲
قابل توجه انجمن نظار انتخابات دوره هفدهم	۱۶۷۴
گزارش بررسی وضعیت محمدرضا اقبال	۱۶۷۶
تلگراف به نخست وزیر دکتر محمد مصدق	۱۶۷۸
شکایت علیه نادعلی کریمی، دکتر سنجابی و اقبال	۱۶۷۹
سوءاستفاده از انتخابات دوره هفدهم	۱۶۸۲
شکایت تلگرافی عباس قبادیان کلهر	۱۶۸۴
تلگراف مردم عشایر و مردم شهری کلهر	۱۶۸۶
تلگراف عباس قبادیان به مکی نماینده مجلس	۱۶۸۹
تلگراف اعتراض عباس قبادیان کلهر	۱۶۹۰
حاشیه‌ای بر انتخابات دوره هفدهم	۱۶۹۱
انعکاس اعتراضات مردمی	۱۶۹۳
عقبه‌ی انتخابات دوره هفدهم	۱۶۹۵
انحلال انتخابات دوره هفدهم	۱۶۹۸
حوادث بعد از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲	۱۶۹۹
مخالفت سپهبد زاهدی با امیرمخصوص	۱۷۰۲
شرحی بر انتخابات دوره هجدهم در کرمانشاهان	۱۷۰۳

« بخش چهاردهم »

کلهر سوگووار مرگ امیر	۱۷۰۷
حادثه قتل امیر	۱۷۰۹
چگونگی و بازتاب سنگین مرگ امیر	۱۷۱۱
ضایعه اسفناک و جبران ناپذیر	۱۷۱۲
حادثه‌ی مرگ امیر	۱۷۱۸
بازتاب مطبوعاتی حادثه قتل امیر	۱۷۱۹

- ۱۷۲۰.....مجلس ختم امیر در شاه آباد غرب
- ۱۷۲۲.....خاموشی چراغ
- ۱۷۲۴.....یک سال بعد از مرگ امیر
- ۱۷۲۸.....منابع و مآخذ
- ۱۷۵۷.....عکس و سند
- ۱۸۲۹.....فهرست اعلام

مقدمه ناشر

حضرت کردگار. سبحان را شکر می‌گزاریم که در راه تدوین آثار و اندیشه‌های قابل توجه، تحسین و امتنان فرزندان دیار کرمانشاهان و غرب کشور که فرزندان راستین عشایرانی نیک نفس و مرزدار و مسلمان و ایران خواه بوده و هستند، یک بار دیگر توفیق یار شد و یکی دیگر از آثار جناب آقای اردشیر کشاورز چهره ماندگار و پژوهشگر نمونه ملی را با تمام سنگینی کار، وزن و اعتبار به جامعه‌ی فرهنگ خواه کرمانشاهان تقدیم کند.

به طور قطع و یقین جناب کشاورز در این کار عظیم چونان گذشته توانسته است نوآوری‌های فرهنگی و تاریخی منطقه غرب کشور را جمع‌آوری، پژوهش و به مرحله‌ی نگارش در آورد تا همچنان رهرو برای راه پیشین باشد.

این انتشارات توفیق آن را داشته است که از سال‌های دهه‌ی هفتاد و تاکنون آثار ذیل را از جناب کشاورز به عرصه‌ی فرهنگ جامعه‌ی خود تقدیم کند و با توجه به استقبال کم نظیر فرهیختگان عرصه علم و ادب بیشتر عناوین منتشر شده ایشان در دست چاپ‌های مجدد می‌باشد از خداوند منان برای این اندیشمند گرانسنگ آرزوی توفیق روزافزون مسئلت می‌نمائیم.

- ۱- گردِ گرد یا شرح احوال سردار یارمحمد خان کرمانشاهی در مشروطیت
- ۲- تقدی بر کتاب ایلات و طوایف کرمانشاهان
- ۳- کرمانشاهان در سفرنامه سیاحتان جلد اول
- ۴- کرمانشاهان در جنگ جهانی اول
- ۵- کرمانشاه ما به دورنمای قدیم شهر
- ۶- رجال و مشاهیر کرمانشاهان
- ۷- مجلدات سه جلدی زندگان عرصه عشق یا تاریخ سیاسی، اجتماعی و اقتصادی وقف در کرمانشاهان

محمود لعل آبادی

مدیرمسئول انتشارات طاق بستان

۸- تاریخ صنعت برق در غرب و ...

ویاچای برتن

استاد محمود دولت آبادی، نویسنده و صاحب رُمان‌های بلند، جذاب و بسیار ارزشمند و خالقِ شخصیت‌های قابلِ باور در عرصه‌ی ادبیات داستانی جهان شمول، در یکی از یادداشت‌هایش که در کتاب (نونِ نوشتن) چاپ شده است، می‌گوید: «من که قصه‌ی سکندر و دارا نخوانده‌ام، اما هم‌ما که خوانده‌اید، یا می‌روید که بخوانید، بکشید، تا «آن» را نیک دریابید و بدانید، یعنی که خوب به فهمیدش، در نویسندگی، این خروش جوانی را باید با تدبیر در آمیخت، کم گفتن و بیشتر اندیشیدن را باید فرا گرفت، نویسنده بیشتر با خود و با آن چه در کار پرداختن هست، در گفتگو است. نویسنده نمی‌خواهد و نباید در کوتاه مدت کسی را در مورد چیزی که بدان معتقد است، قانع کند، در وهله اول، نویسنده می‌باید، ضمن کشمکش درونی‌ای که دارد، خود را به انجام کاری مجاب کند.»^۱

بر این اساس بود که مجاب شدیم به نوشتن، پیرامون مبانی استواری که وجود داشته و در ذهن و باور جامعه حضوری مُدام در استمرار تاریخ و تداوم نسل‌ها در فصول و زمان‌های گذشته داشته است یعنی فایق گشتن بر کشاکش‌های درون، یعنی باور به هر آنچه می‌نویسی و خواهی نوشت تا سرانجام کار چنین شد، که بنا به شوق و التهابی درونی، از راه محبت به مراد و دوستی که هرگز ندیده بودمش و اما در باور کودکان‌ام جایی والا و سیطره‌ای شگرف و شگفت بر ذهن و روانم داشت، سیر تاریخی حیات مادی و معنوی تا ممات و اعمال و افکارش را در لوای طی عُمر درازی از تاریخ سیاسی ایل وابسته‌اش که یکی از بزرگترین ایلات کُرد کشور ایران هست از زوایای موجودیت ناپیدا و گُسم شده در مسیرهای گُنگ و مجهول به منظری معلوم و مشخص در آورم، که اگر در باور عمومی به چنان توفیقی نایل شده

باشم باید گفت زهی سعادت و آن شخصیت که نیست اما هاله‌ای از یادمانه‌هایش در باور عام قوی است عباس قبادیان کلهر (امیرمخصوص کلهر) بود.

اما ورود به عرصه‌ی کار، دورنمایی سهل و ساده نداشت، چرا که نگارش - پژوهش - گردآوری و تدوین تاریخ محلی با توجه به عدم وجود سوابق کافی و نبود و نداشت اسناد و مدارک مورد نیاز هر عزم جزمی را به فسخ اراده وا می‌دارد، اما آن جوشش درونی هم همان (آنی) بود که می‌بایست آن را نیک دریافت و خوب فهمید و لذا عدم متابعت و پیروی از جوشش و خواسته، دغدغه‌ای بود که درون را در چنبره‌ی سنگین خود گرفته بود، از طرفی هم پرداختن به فراز و فرود انسان‌ها بدون بررسی تاریخ گستره‌ی آنان کاری عبث و بیهوده می‌نمود و لذا آغاز کار از مقطع خاصی از تاریخ، یعنی در بخشی از تاریخ حیات سلسله صفویان مدنظر قرار گرفت یعنی بررسی، پژوهش و نگارش تاریخ سیاسی غرب کشور - منطقه کرمانشاهان - ایلات و عشایر ساکن در محدوده‌ی ایالت، و پردازش به مردم و نیاکان شخصیت مورد نظر در حیطه‌ی مذکور به صورت اعم و ایل بزرگ کلهر به وضعیت اخص دست زده شد هر چند:

سرکار خانم دکتر منصوره اتحادیه (نظام مافی) در مقاله‌ای با عنوان خاطرات رجال و تاریخ نگاری روانی و در بخش نتیجه‌گیری آن آورده است: «در جوامع سنتی که اساس قدرت بر پایه روابط شخصی قرار دارد، خاطرات رجال سیاسی، از اهمیت به سزایی برخوردار است و از ابزار شناخت ماهیت حکومت در ابعاد و سطوح گوناگون آن به شمار می‌آید، ارزش خاطرات رجال قاجار نیز در این است که از یک سو، زیر بنای روابط اجتماعی - سیاسی آن دوران را روشن می‌کنند و نشان می‌دهند که گردش امور بر چه منوال بوده است، و از سوی دیگر به تشریح شبکه‌های قدرتی می‌پردازند که در اطراف شاه و شاهزادگان، رجال و درباریانی مانند امین السلطان، کامران میرزا و ظل السلطان به گونه‌ای سیال و متغیر ایجاد می‌شدند، و منشاء

رویدادهای مختلف بودند، افزون بر آن، ارزش این خاطرات در آن است که خواننده را به درک روحیات و خُلقیات رجال دوران قاجار یاری می‌دهند، بررسی خُلقیات رجال از مبانی تاریخ‌نگاری روانی psychohistory - سایکوهیستوری است که در تاریخ‌نگاری این دوران ایران کمتر مورد توجه قرار گرفته.

برخی از این خاطرات به ظاهر حاوی مطالب پر معنایی نیستند، به عنوان مثال نویسنده گاه تنها دیدارهای مکرر و بی اهمیت خود با دیگران را به میان آورده است، بی آن که به مطالب مورد گفتگو اشاره کند، در مواردی نویسنده از آن رو به نوشتن خاطرات پرداخته که باب روز بوده، اما تنها به آوردن جزئیات زندگی روزمره خود در آن استفاده کرده است که گاه نویسنده خاطرات به سبب محظورانی قادر به افشای مطالب و روی دادهایی نبوده و یا خاطرات خود را به قصد غرض ورزی و دشمنی با دیگران یا برای تطهیر خود نوشته است، اما انگیزه و هدف هر چه بوده، این خاطرات گوشه‌هایی از اوضاع و احوال زمانه، روابط شخصی و خانوادگی، آمال و اعتقادات و تعصبات کسانی را که در تعیین سرنوشت ایران مؤثر بوده‌اند، روشن می‌کند.^۱

منظور این است که با چنین تفاسیر و تفاسیلی، نگارش تاریخ محلی نمی‌تواند عاری از دغدغه خاطر باشد، اما، بنا به شوق درون خود، خواستیم و نوشتیم تا چه در نظر آید که بی‌گمان خوانندگان خود بهترین داورانند.

نگارش مطالب این کتاب همان طور که گفته‌ایم، از عصر صفویان شروع شده و در عصر قاجاریه که شروع اهم محتوای تاریخی هست، سعی گردیده، غیر از گریز به موارد تاریخی که پیش‌تر نگاشته شده است به صورت اندک و مختصر، اما مرتبط با آن هر آنچه مطالب بکر و

نیامده در پیش‌تر زمان هست، آورده شود که ابزار کار هم تا حدی همان خاطرات رجال سیاسی، محلی و اسناد نو یافته هست.

اما اوج حکایات تاریخی مستند این پژوهش طلیعه‌ی خوش اقبالی هسته‌ی خانواری یا تیره‌ی عبدالمحمدی از تخمه‌ی بزرگ خالدی ایل کلهر هست که بعد از فراز و نشیب‌های تاریخی بزرگان آن در اعصار گذشته در اواسط عصر قاجاریه مجدداً در تکاپوی جهش برتری پیشین بوده و بعد از عبدالمحمد - اسدخان و با کشته شدن او، پسرش عباس خان و امای دیگر اینکه هر آنچه که صورت تحقق، در تعالی طلیعه‌ی اقتدار عبدالمحمدی‌ها در تاریخ به خود می‌گیرد موجودیت ذاتی و شخصیتی داوودخان پسر عباس اسد است که در شورش عشایری سال ۱۲۹۹ قمری و لشکرکشی عوامل ظل‌السلطان به غرب کشور، سرکوب شورش، دستگیری فرامرز سلطان تفنگچی گوران، اعزام رضاقلی خان سرتیپ ایلخان کلهر و داوود خان به قرارگاه عملیاتی ظل‌السلطان در بروجرد، اعدام فرامرز سلطان - عزیمت ایلخان کلهر در رکاب ظل‌السلطان به اصفهان و تهران و بازگشت موفق داوودخان کلهر با لقب سهام الممالک و اعطای منصب ایل بیگی به میان ایل کلهر است که پایه‌ی اقتدار بعدی او را فراهم می‌آورد.

بدون شک داوودخان کلهر در دست‌یابی به قله‌ی اقتدار ایلی، مسافت‌های بعید، و طریق مخافت و صعوبت بسیاری را با جنگ‌ها و رخ داده‌های سخت و سنگین با عشایر دیگر و حاکمیت‌های فاسد و متزلزل قاجاری پشت سر گذاشت و تاوان‌های بسیاری را هم در این راه متحمل شد و اما او راز توفیق خود را در اتحاد هسته‌های خانواری، اجاق‌ها، تیره‌ها و طوایف گوناگون ایل کلهر در زیر یک چتر متحد ایلی می‌دانست که در نیل به این مقصود تخمه‌ی خالدی را با زیر مجموعه‌ی عدیده‌ی خود دچار ناملایماتی سخت می‌کرد و در نهایت شخصیت بارز او، توانست با رسیدن به مقام ایلخانی بزرگ - ایل کلهر در سال ۱۳۲۰ قمری به اتحادیه‌ی طایفه‌ای مورد نظر خود دست یازد، که سیر جریان تاریخی پیش و بعد از آن تا کشته

شدن ایلخان کلهر داوود خان امیراعظم در اوایل سال ۱۲۹۱ خورشیدی (۱۳۳۰ ق) در منطقه چم چمال در این کنکاش آورده شده است.

مرگ سنگین داوودخان امیراعظم، ضربه‌ای کشنده و کاری بر پیکره‌ی فراخ و گسترده‌ی ایل بزرگ کلهر بود که ایلخانانش علیه سلطان عصر دست به شورش‌های متعدد زده بود، و از عنصری هرج و مرج طلب، شاهزاده‌ای مُخَبَّط و جنجال آفرین بنام ابوالفتح میرزا سالار الدوله حمایت کرده بود، و لذا می‌بایست، ایل تاوان سختی را متحمل می‌شد و شاید در مجازاتی سنگین اتحادیه‌ی شکل گرفته را دچار تلاشی و از هم گسیختگی پیشین می‌کرد، اما آنچه به نجات ایل آمد، عدم تمایل دولت مرکزی به نابودی ایلی بزرگ و سرحدی بود که آزمایش‌های سختی را در حفظ حدود و ثغور کشور در گذشته‌های پر بار تاریخی تاریخ ایران از خود به منصه ظهور و بروز رسانیده بود و دو دیگر اینکه خزانه‌ی مملو از طلا و جواهر و زرینه و سیمینه و غلات و حبوب و چهارپایان بسیار و از حدّ فزون به جا مانده از داوود خان در این راه به کار آمد و صرف شد و در حلق حکام طماع غرب کشور ریخته شد و ملک ایوان از کف رفت، و از آن غلامرضا خان والی پشتکوه لرستان شد تا قوام مجددی نصیب ایل شود و با توجه به کشته شدن فرزندان بزرگتر داوودخان چون جوانمیر خان ضرغام الدوله - علی‌مرادخان سرهنگ، حسن خان سالار اقبال - علی اکبر خان سردار مظفر، فرزند بزرگتر زمان، یعنی سلیمان خان سردار نصرت با لقب پدرش امیراعظم به ریاست ایل کلهر برگزیده شد و شخصیت دوم ایل یعنی عباس خان سردار اقبال با لقب امیر معظم در کنار عمو قرار گرفت.

پیرامون این که چه کسی می‌بایست بر جای ایلخان مقتدر بزرگ ایل کلهر تکیه می‌زد گفته‌ها بسیار است که در متن کتاب آورده شده، در حالیکه سلیمان خان نیز شخصیتی مقتدر، سخی و گشاده دست بود، اما هر آنچه که می‌بایست رخ نمی‌داد، مرگ داوودخان بود که زمینه‌ی اختلاف بین سلیمان خان و عباس خان یعنی عمو و برادرزاده را فراهم آورد، که

علیرغم خواسته عباس خان و بنا به آنچه در مستندات ارائه شده در این کنکاش آمده است، سلیمان خان امیراعظم بعد از جنگها و کشاکش‌های بسیار با برادرزاده و تقسیم زیر مجموعه‌ی بزرگ- ایل به دو بخش عمده، کشته می‌شود، در حالیکه چنان که خواهیم خواند عباس خان در آن کشاکش‌ها همچنان به صلح می‌اندیشیده و به بزرگی و عظمت عموی خود ایمان داشته و مقرر بوده است که در پاره‌ای از مطالب کتاب به این صورت از متن یادداشت‌های سالار اقبال می‌خوانیم: امیر [امیرمخصوص] هرگز راضی نبود، در جنگ برادرکشی، جوان‌های کلهر را به کشتن دهد (امیر اعظم در آخرین روزهای سال ۱۲۹۹ خ: چند تن از ریش سفیدان بروند، و به امیرمعظم [عباس خان] پیشنهاد صلح بدهند، چون من می‌دانم، هر وقت پیشنهاد صلح به ایشان بشود، قبول خواهد کرد، ناصر خان [پیرگه- کیانی] می‌گوید: سید تصور را بفراستید، چون ما دیگر خجالت می‌کشیم، به امیر معظم، پیشنهاد صلح بدهیم) این گفته حکایت از آن داشته که موضوع صلح مکرر نقض می‌شده، اما زبان حال برادرزاده به عمو، شما همیشه بزرگ هستید، کلهر همیشه بزرگ است.

با تحصیل تجربه‌ای که عمو و برادرزاده هر چند در عنوان نوجوانی و کودکی در کنار پدر و پدر بزرگ خود در قضایای مشروطیت و بحران ۶ ساله‌ی آن، وقایع و فضاها و فتنه‌های از پی هم سالار الدوله و حوادث پیش و بعد از آن و نقش ایل کلهر تا کشته شدن امیر اعظم اندوخته بودند پیرامون آن رخ دادها، هر آنچه در این کتاب آمده است، قطعاً موارد ناگفته و نا نوشته‌ای است که در دیگر آثار تاریخی مرتبط با جریان‌های مشروطیت حتی در تألیفات این قلم خول مشروطه و قضایای آن نیامده و به واقع مطالبی است نو و در خور توجه و تعمیق، و از آن پس، جریان‌های جنگ اول جهانی است، که از یادداشت‌های سالار اقبال و مستندات مورد وثوق دیگر نقل گردیده که به صورت قطع و یقین آن حوادث ضمن بررسی با روی داده‌های نگاشته شده در دیگر منابع تطبیق و باید اذعان کرد، مطالب مورد بحث در این پژوهش، تاکنون در هیچ اثر

مکتوبی نیامده و این خود مزیتی است واجد اهمیت و اعتبار که دست‌یابی به آنها را صرفاً از قلم حقیقت پرداز خسروخان قبادیان می‌خوانیم و به آن ارج می‌گذاریم.

در مورد حوادث چند ساله قبل از کودتا چه اندکی قبل از شروع جنگ جهانی اول و چه بعد از پایان غمر چهار ساله جنگ که انگلستان با توفیق در آن خود را آقای جهان می‌دانست و در آن عرصه، عمو از متفقین (روس و انگلیس) و برادرزاده از متحدین، عثمانی و آلمان حمایت کرده بودند، و اصولاً غمر هر دو شخصیت به کشاکش‌های درونی بین آنان گذشته بود، انگلیس از سر عقده‌ی باطنی توسط مأموران خود در کرمانشاهان می‌بایست جزای عمل امیر معظم را با بهایی سنگین می‌داد که در دو نوبت ضمن ایجاد تضيیقات و فشارهای لازم، او را از میان ایل و گیلان به کرمانشاه - کرمانشاه و تهران تبعید کرد و بر آن بود تا راهی هندوستانش کند.

در جریان کودتای سوم اسفند سال ۱۲۹۹ خ و روی کار آمدن سید ضیاءالدین طباطبایی که سلیمان خان امیراعظم از تبعید تهران با حکم ریاست ایل کلهر، به کرمانشاه و کلهر مراجعت کرد، عباس خان طی مکتوبی که توسط الهی محرابی فراول خاصی خودش برای برادران و مجموعه‌ی ایلی هوادار خود می‌نویسد، تأکید می‌کند بر اینکه شما هیچ اقدامی علیه امیراعظم که از جانب سید ضیاء گزینش و اعزام می‌شود نکنید، بر همین اساس سالار اقبال نوشته است، امیر هرگز راضی نبود در جنگِ برادرکشی، جوان‌های کلهر را به کشتن دهد، اما برای حراست از یک وجب خاک میهن، همیشه خودش، برادرانش و کسانش مُقَدَّم بودند، و ادامه می‌دهد: زبان حال مردم کلهر نیز چنین بود، خداوند چنین امیری (امیرمخصوص) را از ما نگیرد که هیچ وقت مایل به جنگ و خون‌ریزی بین خانواده نیست.

بیان تفصیل حکایت‌های این کتاب در این دیباچه نمی‌گنجد، هدف آگاهی ذهنی خواننده را به محتوی کتاب مراد دارد، و می‌دانیم سلیمان خان امیراعظم به نحوی که در متن کتاب آمده

است در جوانی کشته می‌شود و بار سنگینی از غم و اندوه بر برادرزاده مستولی می‌گردد و امیرمخصوص باکش و قوس‌های فراوان تاریخی و فداکاری بسیار در ایجاد امنیت منطقه غرب کشور به جای دریافت پاداش، مغضوب دیکتاتوری شده و بهترین سالهای عمر و جوانی خود را در زندان سَر می‌کند و با سپری شدن روزگار ناملایمات عصر دیکتاتوری رضا شاهی و باز شدن درِ زندان‌ها، امیر و کسانش که از سیاه چال‌های متعدد رژیم جان سالم به در برده بودند، دنیای دیگری فرا روی خود دیده و امیر از جانب مردم به نمایندگی مجلس چهاردهم برگزیده می‌شود مجلسی که از پی شکست شب سیاه دیکتاتوری، شاید مجلسی بود که در عصر مشروطیت تالی و نمونه‌ای حتی در ادوار اوّل تا پنجم هم نداشت، نطق‌های امیر در مشروح مذاکرات مجلس ثبت است، که خود هر یک نمایان گر آرزوها و آمال درونی وی در تدبیر و اندیشه‌ی اصلاح وضعیت بهتر بوده، چنان که در اعتراض به دوره‌ی دیکتاتوری و حاکمیت خفقان که ثمره‌ای جز تجاوز به عُنف به مال و اموال و املاک مردم و پُر کردن زندان‌ها و درست کردن دوز و کلک جهت چپاول ثروت عمومی از جانب شبکه‌ی قزاقان تاریک اندیش نداشت در نطق روز یکشنبه ۲۴ اردیبهشت ۱۳۲۳ خود پیرامون اثبات ثروت سرلشکر کریم آقا خان بوذر جمهری می‌گوید: مطابق اطلاعاتی که بنده دارم، این شخص دارای پنجاه میلیون ثروت است، ما می‌خواهیم بدانیم، این ثروت را این شخص از کجا آورده است و ...

جلسه اوّل دی ۱۳۲۶ - مجلس پانزدهم، پیرامون جریان‌های نهضت غرب امیرمخصوص در نطق خود می‌گوید: من همیشه به تمام رفقای خودم گفته‌ام، در دنیا، اگر یک شخص شرافتمندی به خواهد خدمت بکند، بایستی در درجه اوّل به خارجی‌ها، خودش را یک مرد وطن پرست معرفی بکند (صحیح است) تا احترام بگذارند والا اگر چنانچه یک خارجی را شما کرنش کنید و جاسوسی بکنید آن خارجی را، آن شخص شما را مثل یک، سگ، پست می‌داند (صحیح است) بنده در دوره زندگی خودم، هم با روس، هم با انگلیس، هم با عثمانی

هر وقت تخطی به کشور من، به استقلال ایران و به بی طرفی دولت ایران کرده، رعایت این حقیقت را کرده و دفاع کرده‌ام، من اگر از گرسنگی هم بمیرم مطیع مقررات کشورم هستم و مرتکب خیانت به ایران نمی‌شوم.

نطق جلسه ۱۲۵- آذر ۱۳۲۷ دوره پانزدهم- مع التأسف مدت ۱۶ ماه است از عمر مجلس [پانزدهم] گذشته و تاکنون ما یک کار مثبت انجام نداده‌ایم. و اگر هم در مجلس باشیم، جز، یک مشت افتضاح، هجو و جنجال و فحش و فضاحت چیز دیگری نصیب ما نمی‌شود، و ادامه می‌دهد... حکومت روی کار آمده‌ی آن روز [دولت کودتایی سیدضیاء و عصر رضا شاهی] که تمام مردم ایران چشم امید به آن دوخته بودند و نام ایل کلهر را به اردوی هفدهم و اعطاء پرچم اردوی هفدهم تغییر داده بود. موقعی که حسن کردم هیئت حاکمه رویه خود را تغییر داده و از راه راست منحرف شده و مملکت را به طرف دیکتاتوری می‌کشاند، با تمام جانثارهایی که کرده بودم، این روش حکومت را نه پسندیدم و خرسند نبودم و خود را کنار کشیدم، ولیکن عقیده خود را به وسیله وزارت دربار به مرحوم تیمور تاش بیان ساختم، تا جایی که مرا به زندان افکندند و تمام اقوام و زن و فرزندان و برادران و خواهران و حتی مادر مرا به اسارت بردند و تبعید کردند و میلیون‌ها ثروت موروثی خانواده ۷۰۰ هفتصد ساله مرا غارت کردند.

شهریور ۱۳۲۰ فرا رسید، بساط زورگویی بر چیده شد، به مردم ایران نوید آزادی دادند، آزادی که فقط عده‌ای توانستند در سایه آن به قتل و غارت بپردازند و حیثیات و شرافت اشخاص پاک دامن و نیک نام را دستخوش اتهامات ...

نطق امیرمخصوص در جلسه ۱۶۹ دوره پانزدهم و مخالفت ایشان به لایحه تقدیمی وزارت کشور به مجلس شورای ملی بر ایجاد و توسعه مؤسسات آموزش عالی در اصفهان، شیراز و مشهد و در صورتی با این لایحه موافقت خواهد شد که مجدداً نام کرمانشاه جهت برخورداری از وجود دانشگاه قید شود، چرا که در سال ۱۳۲۸ بانی این پیشنهاد خود ایشان بوده است.

در دوره شانزدهم نطق‌های امیرمختصوص حاوی نظریات، دردها و عقب ماندگیهای بسیاری در غرب کشور است، چنانکه در دولت ملی شادروان دکتر محمد مصدق در جلسه ۵۳ سه شنبه اول مرداد ۱۳۲۹ ضمن اشاره به فداکاری و جانبازی و تأمین غله و خواربار کشور توسط مردم غرب و کرمانشاهان می‌گوید: دولتهای روی کار آمده، همیشه با بی‌توجهی به مردم میهن دوست غرب کشور نگرش داشته و روحیه‌ی یأس را با اقدامات بی‌رویه‌ی خود در این مردم پدید آورده‌اند و لذا استان کرمانشاهان مدام در بوته‌ی فراموشی قرار گرفته است، این استان فاقد بهداشت، فرهنگ، کشاورزی و عدالت اجتماعی است، غرب کشور که از حاصلخیزترین نقاط کشور است، هنوز به سیم ۲ هزار سال قبل، امور کشاورزی خود را انجام می‌دهد، در غرب بیماری مالاریا و امراض دیگر مردم را تهدید به فنا کرده، بلای خانمان سوزی شده و منطقه فاقد دکتر و دوا هست، اگر داروی مختصری هم از مرکز فرستاده می‌شود، آن هم به مصرف صحیح خود نمی‌رسد، وزارت فرهنگ، غرب را از نقشه خود حذف کرده، جز چند دبستان و دبیرستان مختصر و ناقص در شهرستان کرمانشاه، سایر شهرستانها قراء و قصبات عشایر نشین به کلی فاقد مدارس هستند و این در حالی است که علیرغم مالیات گزافی که از اهالی غرب به خزانه کشور عاید می‌شود، دولتها هیچگونه توجهی به فرهنگ و بهداشت این استان حاصلخیز و خدمتگزار ننموده‌اند، شهرستان کرمانشاه فاقد بهداشت، فرهنگ، آب مشروب و ... است و در قسمت معارف وضع چنان آشفته است که ناامیدی بسیاری متوجه دستگاههای تعلیم و تربیت شده و اگر وضع به این صورت ادامه پیدا کند بایستی فاتحه فرهنگ را خواند.

مختصری از نطق امیرمختصوص در مجلس دوره شانزدهم یکشنبه ۱۶ تیر ۱۳۳۰ در حمایت از ملی شدن صنعت نفت، من سعی کرده‌ام از تریبون و میز خطا به مجلس فقط برای رفع

حواجج و تأمین رفاه و آسایش عمومی هموطنان عزیز و حفظ استقلال کشور مطالبیم را ایراد کنم، نه از آن امکانات در جهت رفع اغراض و نظریات شخصی و تعرض و حمله به اشخاص. اما نیاز عمومی مردم حوزه انتخابیه اینجانب استان پنجم، در قسمت امور بهداری نقص عمده‌ی کار نداشتن آمار دقیقی از ارقام صحیح بیماران کشور و قسمت متوفیات و تلفات روز افزونی است که بیماران بواسطه خرابی بهداری و عدم دسترسی به دکتر و دوا تلف می‌شوند، تمام بودجه ایران مخصوص مرکز کشور شده تا تهران را عروس ایران بدانند و ... و ...

و در مورد ملی شدن نفت و این که عده‌ای برخلاف حقیقت و انصاف بعضی اتهامات به اینجانب و ایل کلهر نسبت داده‌اند و لذا حمایت و پشتیبانی ایل کلهر را از دولت ملی دکتر محمد مصدق، اعتراض به رأی دیوان داوری لاهه، عدم اجازه‌ی مردم ایران به غارت سرمایه‌ی ملی خود یعنی مایه‌ی حیاتی نفت به دولت انگلیس اعلام می‌داریم، من که از اکثریت [مجلس] بودم و اولین کسی که به لایحه ملی شدن صنعت نفت رأی داده و امروز در این مکان مقدس از صمیم قلب، طالب اجرای قانون ملی شدن صنعت نفت در سراسر کشور بوده، و قبل از این که وکیل مجلس شورای ملی باشم یک نفر ایرانی هستم و خود و فرزندان و ایل و عشیره‌ام باید در راه مجد و عظمت و ترقی و سربلندی ایران فدا شویم.

امیرمخصوص در نطق‌های خود که در هر دوره از ادوار سه گانه‌ی مجلس چهاردهم، پانزدهم و شانزدهم کم نیز نبوده و بیش از ۴۰ نطق آن از مشروح مذاکرات مجلس استخراج و در این کتاب آورده شده و در واقع این مجالس که بعد از رفتن دیکتاتور، و انتخابی در حد کمال نسبی آزادی (دوره چهاردهم) ایجاد ظرفیت‌هایی قانونی در آزمون اجراء (مجلس پانزدهم) و مجلسی که بنام مجلس مصدق شناخته شد (مجلس شانزدهم) متن هر نطق امیر را می‌شود نشانی از تبلور شخصیت زجر کشیده، تجربت آموخته و تکامل یافته‌ای دید که با شهامت و جسارت تمام از حقوق مردم، عیان ساختن اوضاع دیکتاتوری رضا شاهی بیان اعمال

مظالم و مصایب فراوان، مطالبه‌ی حقوق پایمال شده، انعکاس وضعیت حاد و عقب مانده‌ی جامعه‌ی ستم زده‌ی غرب کشور از ۱۳۰۰ تا ۱۳۳۰ حتی در دوران صدارت شادروان دکتر محمد مصدق، سرسختانه دفاع کرده و لذا با تبانی نامزدهای جبهه ملی و اعضای احزاب وابسته و هواداران آیت الله کاشانی در دوره هفدهم مجلس، البته چنان نماینده‌ای را با آرایسی بالا، چهره‌ای مردمی، جایگاهی مورد قبول، قطعاً باید محروم می‌کردند و چه سعادت‌ی بهتر از آن عدم راهیابی به مجلس که هم خوش نه درخشید و هم دولت مستعجل بود و بنا به صدور دستور مراجعه‌ی به آرای عمومی (رفراندوم) از جانب دکتر مصدق منحل شد، به هر حال علیرغم این که چهره‌هایی با مثنی و مشرب فکری و سیاسی را در هر مجلس ستارگان آن مجلس شناخته‌اند، امیر را باید ستاره‌ای از هر سه دوره مجلس چهاردهم، پانزدهم و شانزدهم شناخت که دوران شروع آزادیهای سیاسی و تا پایان عمر نهضت ملی ایران است.

در هر حال با نهایت امتنان و اشتیاق از مثنی که خوانندگان بزرگوار با مطالعه‌ی این کتاب، صرف وقت، انرژی، نیرو، هزینه تهیه و ... بر این قلم دارند، دقت، تیزبینی، موشکافی تشخیص کاستی‌ها و لغزش‌ها که کم هم نمی‌توانند باشند، یادآوری و طرح در نشریات علمی، عزیزان منت گزار را به این توصیه تصدیق می‌دهد، نقد و نظر، بحث و فحص و بررسی موشکافانه‌ی آگاهان و واجدان صاحب اعتبار و تشخیص که پیرامون محتوی این مجلدات معمول خواهند داشت، قطعاً منت مضاعفی است در حق جامعه‌ی دوستدار فرهنگ و این قلم، مشروط بر اینکه هر نقد و نظری در کمال بی‌رحمی، چشم پوشی، عدم اغماض و از سر دل سوزی، منصفانه و عاری از هر حب و بغض باشد، که اگر چنان شود مطمئناً قدمی به جلو برداشته‌ایم و در نهایت تکرار امر و تعاطی و تبادل تفکر و اندیشه و آراء موجبات تضح و پخت آثار علمی مشمول را در پی خواهد داشت، دو دیگر اینکه استفاده‌ی پژوهشگران از مطالب و مستندات کتاب با ذکر منبع و مأخذ کامل، بلامانع خواهد بود، انشاءالله این اقدام بر چنان شیوه‌ای مورد توجه قرار گیرد که خود بهترین پاداش معنوی مکتسبه است.

و بدینوسیله وظیفه کوچکی و خدمتگزاری خود می‌داند، از تمامی بزرگوارانی که به هر نحوی از انحاء بر این قلم منت گذارده، یاور، مساعد، راهنما، مشوق، حامی و پشتیبان بوده‌اند، سپاسگزاری کند، از جمله همسر دل سوز و مهربانم سرکار خانم هاشمی که آموزگاری است، درست کردار و بینا که تعلق ایلی و عشیره‌ای (آبی و آبی) به ایل بزرگ در کوند از ایلات معتبر لرستان و طایفه شاخص و با مقدار (میر) و ایل بزرگ کُرد پشتکوه لرستان دارد، این بزرگ بانو، هر چه من در بیش از چهل سال زندگانی مشترک کُرتاب بودم، به راهم آورد، و لحظه‌ای از یآوری و غم خواری دریغ نکرد، و در فرجام کار که شاید این تحقیق گشاده باشد، چنان مشوق بود که بایستی گفت به خوبی تمام زداینده‌ی ابرهای سیاه دل سردی‌های فرا راه بود انشاء... شیرین کام باشند، همچنین از جناب امیرزاده‌ی بزرگوار جناب آقای قباد خان قبادیان کلهر، تنها پسر باز مانده از سردار سرافراز عرصه‌ی تاریخ سیاسی پُر از حوادث سخت و سهمگین ایل بزرگ کلهر (امیرمخصوص کلهر) که از هر آنچه در توان و مقدورش بود، مضایقه نکرد و ... و تشکر از بذل محبت خواهران بزرگوارشان و همسر گران قدر روان شاد خسروخان قبادیان کلهر (سالار اقبال) که با سخاوت تمام دست نوشته‌های سالار را در اختیار جناب قبادخان گذاشتند، تا محصول آن، اثری دیگر در فضای بازخوانی تاریخ سیاسی کلهر باشد که با طی مراحل بسیار لازم و گوناگون با ارزش افزوده‌ای چنین سرانجام یا بد، از جناب آقای جلیل آهنگر نژاد، صاحب آثار فکری فراوان و دفترهای شعر کردی و فارسی، مدرس شایسته دانشگاه، مدیر و مسئول و صاحب امتیاز نشریه‌ی ارزشمند صدای آزادی بسیار سپاس دارم که مدت زمانی بالغ بر چند سال بستری لازم را پدید آورد و اجازه فرمودند در اختیار باشد تا به آن وسیله طرح حکایت تاریخی تدوین کتاب تاریخ سیاسی کلهر و غرب کشور با نام زیبای امیرمخصوص کلهر در بیش از یکصد شماره تا مقطع حوادث تاریخی قبل از کودتای ۱۲۹۹ خ در نشریه‌ی وزین صدای آزادی در افکنده شود، بسیار می‌ارزد که ارج چنان اقدام فرهنگی شایسته‌ای محفوظ مانده و گرامی داشته شود و از همکاران محترم این انسان بزرگوار در نشریه صدای آزادی نیز متشکر است، از دخترم سارا خانم کشاورز، مربی کانون پرورش

فکری کودکان و نوجوانان استان کرمانشاهان که با صبر و حوصله و استمرار اقدام خود در استخراج متن مشروح مذاکرات مجلس ادوار مورد نیاز به ویژه استخراج، تطبیق، تهیه پرینت نطق‌های امیر مخصوص در ادوار سه گانه‌ی نمایندگی (امیر) در مجلس، علیرغم وجود انبوه نارسایی‌های تایپ مذاکرات مورد بحث، یاوری و دل سوزی خود را به عرصه‌ی اندیشه و فکر و فرهنگ نشان دادند، شادمانه سپاس دارم از جناب آقای دکتر علی ططری فرزند روان‌شاد حاج اسمعیل ططری نماینده ادوار پیشین مجلس شورای اسلامی و رئیس بخش اسناد، کتابخانه، موزه و اسناد مجلس شورای اسلامی که لوح مشروح مذاکرات و اسناد ادوار بیست و چهارگانه مجلس شورای ملی ایران را مرحمت کردند، تشکر دارم از جناب آقای محمود لعل آبادی بسیجی جانباز مدیر انتشارات تاق‌بستان کرمانشاه، همکاران ایشان خانم معصوم و سرکار خانم سارا سادات جابری که امر حروف چینی این کتاب را انجام داده و زحمات آن را دل سوزانه در زمینه چاپ و نشر و عرضه‌ی آن به آحاد جامعه‌ی بزرگوار، فرهیخته و فرهنگ دوست کرمانشاهان فراهم آوردند. بی‌نهایت سپاسگوارم و اینک کتاب که چشم اندازی دارد به وسعت تاریخ مردمان یک دیار کهن، دیار کرمانشاهان و غرب کشور، در اختیار شما هست، آنچه رنج‌های سخت مرا در پرورش این نهال آسان کرد، تشویق‌های شما مردم خوب و فهمیده بود، و نیز آنچه بر ناسور زخم‌های درونی استمرار تلاش پی‌گیر، مرحوم خواهد بود، اقبال، مطالعه، بررسی، نقد و نظر منصفانه، عادلانه و علمی می‌باشد، تا باروری فرهنگ متعالی خود را در سنجه‌ی ارزش و داوری قرار دهیم و با لبخند مهر به یکدیگر بنگریم. انشاء...

نقد و بررسی منابع تحقیق

۱- یادداشت‌های سالار اقبال

عمده‌ترین و اصلی‌ترین منبع بررسی، پژوهش و نگارش کتاب امیرمخصوص کلهر که می‌تواند تاریخ سیاسی کلهر، غرب کشور و کرمانشاهان نیز محسوب شود مجموعه‌ی مجلدات ۷ جلدی یادداشت‌های خسرو خان سالار اقبال، برادر دوم روان‌شاد عباس خان قبادیان امیرمخصوص کلهر هست که در واقع نگارش چارچوب تاریخ محلی این کنکاش به نوعی حول محتوای آن یادداشت‌ها چرخش داشته است، و لذا بدون دست‌یابی به این یادداشت‌ها، به طور قطع و یقین کار این پژوهش ناقص می‌نمود.

یادداشت‌های مذکور در مجلداتی چند توسط جناب آقای قبادخان قبادیان کلهر کوچک‌ترین فرزند پسر امیرمخصوص در اختیار این قلم قرار گرفت، از لطف ایشان کمال تشکر را دارد.

مجموعه‌ی مورد بحث به این شرح در اختیار می‌باشد.

۱- جلد اول با عنوان دست‌نوشته‌های خسروخان قبادیان کلهر سالار اقبال، دفتر ۱ از ۲ از صفحه ۱ تا صفحه ۲۱۶ و چهار صفحه بدون شماره که می‌نماید از صفحه ۲۱۶ تا صفحه ۲۲۰ هست، اما بخشی از مطالب آن دارای درهم ریختگی بوده که ارتباطی به ادامه مطلب پیشین ندارد و به نظر می‌رسد. کهنوت سن و ضعف مزاج که در بعضی از مواقع نگارش به سالار اقبال مستولی شده دخیل بوده است.